

การประเมินความคุ้มค่าการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุน
เศรษฐกิจท้องถิ่นของเทศบาลนครอุดรธานี

EVALUATION OF THE WORTHINESS OF TOURISM PROMOTION AND INCREASED
INCOME PROJECT TO SUPPORT THE LOCAL ECONOMY OF
UDON THANI MUNICIPALITY

ชญญธร ทุมมตัน¹

¹ฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวและการขนส่ง สำนักปลัดเทศบาล เทศบาลนครอุดรธานี

Thunyatorn Thummatan¹

¹Subdivision of Tourism and transportation promotion, Office of the Municipal Clerk,

Udon Thani Municipality

(Received: September 2, 2019; Revised: September 22, 2019; Accepted: October 8, 2019)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความคุ้มค่าการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นของเทศบาลนครอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ จำนวน 400 ราย ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า Benefit-Cost Ratio ผลจากการวิจัยพบว่า โครงการมีความคุ้มค่าต่อการลงทุน พิจารณาได้จากค่า Benefit-Cost Ratio มีค่าเท่ากับ 10.55 แสดงว่าการจัดโครงการดังกล่าวสามารถสร้างมูลค่าผลได้ทางเศรษฐกิจได้มากกว่าต้นทุนงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน

คำสำคัญ: ประเมินผล, ความคุ้มค่า, โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ABSTRACT

The purpose of this research was to evaluate the worthiness of the tourism promotion and increased income project to support the local economy of Udon Thani Municipality. The sample consisted of 400 participants, who participated in the project activities. Instrument for data gathering was a questionnaire. Statistical technique for data analysis were analyzed by using Frequency, Percentage, Average, Standard Deviation and Benefit-Cost Ratio. The result of the research found that the project was the worthwhile investment, which was considered from Benefit-Cost Ratio at 10.55. The result demonstrated that arranging this project created more economic value when compared with cost and budget, which were spent for the operation.

Keywords: Evaluation, Worthiness, Tourism promotion project

บทนำ

ประเทศไทยต้องอาศัยรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อเป็นฐานเศรษฐกิจหลักให้กับประเทศ เป็นแหล่งกระจายรายได้และการจ้างงานเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับชุมชนและสังคมไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงนับเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว เพื่อสร้างรากฐานเศรษฐกิจในระดับชุมชนช่วยพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยว และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ พัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวให้มีเพียงพอและพร้อมให้บริการ นักท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับท้องถิ่นและประเทศ ส่งเสริมการตลาดให้ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวมีแหล่งจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก อีกทั้งเป็นการส่งเสริมผู้ประกอบการในท้องถิ่นให้สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการจากแหล่งอื่นได้ และสิ่งสำคัญคือการสร้างความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาเยี่ยมเยือนยังประเทศไทยมากขึ้น ก่อให้เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมากมาย (ภูวดล บัวบางพลู, 2561)

เทศบาลนครอุดรธานี ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภารกิจหน้าที่ดูแลรับผิดชอบโดยตรงในการให้บริการสาธารณะ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา พัฒนาเมืองให้มีความเจริญ สะดวก มีความพร้อมในทุกๆ ด้าน เป็นศูนย์กลางการพัฒนาที่แผ่ขยายออกสู่อำเภอรอบนอก มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ ส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และส่งเสริมการท่องเที่ยว พัฒนาศักยภาพและสร้างโอกาสด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง โดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชน สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเป็นการบูรณาการระหว่างภาครัฐและเอกชน การสนับสนุนจากภาคีที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะภาคประชาชนที่เป็นเจ้าของทรัพยากรซึ่งจะเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์มากที่สุด นำไปสู่เป้าหมายการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจสร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นตามนโยบายของรัฐบาล โดยเป็นอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2552) มาตรา 56(8) พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16(8)

ดังนั้น เทศบาลนครอุดรธานี จึงได้จัดทำ “โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น” ในระหว่างวันที่ 22 - 26 พฤศจิกายน 2561 ณ บริเวณสวนสาธารณะหนองประจักษ์ศิลปาคม เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เชิญชวนและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยี่ยมเยือนในเขตเทศบาลนครอุดรธานีและจังหวัดอุดรธานีมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการสร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นและผู้ประกอบการทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นด้านการคมนาคมขนส่ง (เช่น รถรับจ้าง รถไฟ รถทัวร์ เครื่องบิน เป็นต้น) และด้านการท่องเที่ยว (เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ที่พัก บริษัททัวร์ มัคคุเทศก์ เป็นต้น) และยังเป็นการช่วยพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการให้มีมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ส่งเสริมการตลาดกระจายผลประโยชน์ไปสู่ท้องถิ่นและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง สร้างความรักและหวงแหนในทรัพยากรจนเกิดความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการประเมินความคุ้มค่าการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นของเทศบาลนครอุดรธานี โดยประยุกต์แนวความคิดการประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับหลักการวิเคราะห์ต้นทุนผลประโยชน์ (Benefit-cost analysis) ซึ่งเป็นอัตราส่วนของผลประโยชน์เมื่อคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันต่อมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนงบประมาณโครงการ เพื่อพิจารณาว่าโครงการดังกล่าวมีความเหมาะสมต่อการลงทุนหรือไม่ (พรณัธิตา เหล่าพวงศักดิ์, นพพร จันทรนาชู และณัฐกฤตย์ ดิฐวิรุฬห์, 2556) โดยผลจากการศึกษาในครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ปรับปรุง และพัฒนาการจัดโครงการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

ประเมินความคุ้มค่าการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นของเทศบาลนครอุดรธานี ระหว่างมูลค่าผลได้ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นและต้นทุนงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานของโครงการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินความคุ้มค่าการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นในครั้งนี้ เป็นลักษณะของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยกำหนดวิธีการประเมิน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวภายในงานของโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น ระหว่างวันที่ 22 – 26 พฤศจิกายน พ.ศ.2561 ณ บริเวณสวนสาธารณะหนองประจักษ์ศิลปาคม จำนวน 59,641 ราย แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวภายในงานของโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นของเทศบาลนครอุดรธานี

วัน/เดือน/ปี	จำนวนนักท่องเที่ยว (ราย)
วันพฤหัสบดีที่ 22 พฤศจิกายน 2561	19,245
วันศุกร์ที่ 23 พฤศจิกายน 2561	8,028
วันเสาร์ที่ 24 พฤศจิกายน 2561	10,161
วันอาทิตย์ที่ 25 พฤศจิกายน 2561	11,844
วันจันทร์ที่ 26 พฤศจิกายน 2561	10,363
รวม	59,641

ที่มา: จากการสำรวจภาคสนาม

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างครั้งนี้ คือนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวภายในงานของโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น ระหว่างวันที่ 22 – 26 พฤศจิกายน พ.ศ.2561 กำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้สูตรของ Yamane (1967) ณ ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 กำหนดขนาดของตัวอย่างที่เหมาะสมเท่ากับ 398 ราย เพื่อให้การประเมินค่าทางสถิติมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ผู้ประเมินจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการประเมินครั้งนี้ จำนวน 400 ราย โดยใช้เทคนิคการสุ่มตามสะดวก (Convenience Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้น เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และภูมิภานา มีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 การประเมินมูลค่าผลได้จากการท่องเที่ยวภายในงานของโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยประเมินจากค่าใช้จ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 5 ด้าน ได้แก่ ยานพาหนะ การพักค้างแรม อาหารและเครื่องดื่ม ของฝากและของที่ระลึก รวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Question)

ตอนที่ 3 การประเมินมูลค่าผลได้จากการเยี่ยมชมงานในโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น ใช้วิธีการสมมติเหตุการณ์ให้ประมาณค่า (Contingent Valuation Method: CVM) เป็นวิธีการประเมินมูลค่าสินค้าและบริการซึ่งเป็นสินค้าที่ไม่มีราคาตลาด ทั้งนี้มูลค่าสินค้าและบริการที่ต้องการประเมินมีค่าเท่ากับมูลค่าที่ผู้บริโภคเต็มใจจ่าย (Willingness to pay) จะสะท้อนถึงมูลค่าของสินค้าและบริการนั้นๆ (Willis, 2002) โดยประเมินจากความเต็มใจจ่ายของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการชมกิจกรรมและการแสดงภายในงานทั้ง 2 โซน ได้แก่ โซนกิจกรรมการแสดงดนตรีจากวงดนตรีท้องถิ่นและศิลปินที่มีชื่อเสียง และโซนกิจกรรมงานไฟประดับตกแต่ง “สวนมีแสง” มีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ประเมินและผู้ช่วยประเมิน จำนวน 14 คน ทำหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง โดยในขั้นต้นผู้ประเมินทำการฝึกอบรมผู้ช่วยประเมิน เพื่อให้เกิดความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการเก็บข้อมูล และบทบาทของผู้ช่วยประเมิน ข้อมูลถูกเก็บรวบรวมระหว่างวันที่ 22 – 26 พฤศจิกายน 2561 แสดงกระบวนการเก็บข้อมูล ดังนี้

3.1 ขออนุญาตจากผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อทำการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษา

3.2 ผู้ประเมินและผู้ช่วยประเมินให้คำอธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และกระบวนการศึกษาให้กับผู้ตอบแบบสอบถามได้รับทราบ

3.3 ผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละคนจะตอบคำถาม 3 ส่วน คือ ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง การประเมินมูลค่าผลได้จากการท่องเที่ยว และการประเมินมูลค่าผลได้จากการเยี่ยมชมกิจกรรมภายในงาน โดยจะใช้เวลาในการตอบคำถามประมาณ 5 – 10 นาที

3.4 หลังจากนั้นผู้ประเมินและผู้ช่วยประเมินทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

นอกจากนี้ ในส่วนของต้นทุนงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวและการขนส่ง สำนักปลัดเทศบาล เทศบาลนครอุดรธานี เพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ และความถี่

4.2 ประเมินมูลค่าผลได้จากการท่องเที่ยวและเยี่ยมชมกิจกรรมภายในงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 ประเมินความคุ้มค่าการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยใช้ค่า Benefit-Cost Ratio (พรหมธิดา เหล่าพวงศักดิ์, นพพร จันทรานิช และ ณัฐกฤตย์ ดิษฐวิรุฬห์, 2556) มีสูตรการคำนวณดังต่อไปนี้

$$B / C = \frac{Benefit}{Cost}$$

กำหนดให้	B/C	คือ	Benefit-Cost Ratio
	Benefit	คือ	มูลค่าผลได้ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น
	Cost	คือ	ต้นทุนงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น

โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

B/C มีค่ามากกว่า 1 แสดงว่า โครงการมีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

B/C มีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่า โครงการไม่มีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะโดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (จำนวน 257 ราย, ร้อยละ 64.25) มีช่วงอายุไม่เกิน 20 ปี (จำนวน 157 ราย, ร้อยละ 39.25) เป็นโสด (จำนวน 294 ราย, ร้อยละ 73.50) มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมตอนปลาย/ปวช. และปริญญาตรี ในจำนวนที่เท่ากัน (จำนวน 143 ราย, ร้อยละ 35.75) เป็นนักเรียน/นักศึกษา (จำนวน 204 ราย, ร้อยละ 51.00) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท (จำนวน 135 ราย, ร้อยละ 33.75) และมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในจังหวัดอุดรธานี (จำนวน 337 ราย, ร้อยละ 84.25)

2. ผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2 – 11

ตารางที่ 2 มูลค่าผลได้จากการท่องเที่ยวภายในงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น ประเภทยานพาหนะ

ยานพาหนะ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เสียค่ายานพาหนะ	15	3.75
รถส่วนตัว	372	93.00
ไม่เกิน 50 บาท	168	42.00
51-100 บาท	108	27.00
มากกว่า 100 บาท	96	24.00
รถโดยสารประจำทาง	10	2.50
ไม่เกิน 50 บาท	7	1.75
51-100 บาท	1	0.25
มากกว่า 100 บาท	2	0.50
รถโดยสารไม่ประจำทาง	3	0.75
ไม่เกิน 50 บาท	3	0.75
51-100 บาท	-	-
มากกว่า 100 บาท	-	-
$\bar{x} = 144.20$ บ., S.D. = 208.08 บ.		
รวม	400	100

จากตารางที่ 2 พบว่า มูลค่าผลได้จากการท่องเที่ยวภายในงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น ประเภทยานพาหนะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 144.20 บาท

โดยส่วนใหญ่ใช้รถส่วนตัวเป็นยานพาหนะในการสัญจรมากที่สุด (จำนวน 372 ราย, ร้อยละ 93.00) มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางไม่เกิน 50 บาท (จำนวน 168 ราย, ร้อยละ 42.00) รองลงมาคือ รถโดยสารประจำทาง (จำนวน 10 ราย, ร้อยละ 2.50) มีค่าใช้จ่ายไม่เกิน 50 บาท (จำนวน 7 ราย, ร้อยละ 1.75) และรถโดยสารไม่ประจำทาง (จำนวน 3 ราย, ร้อยละ 0.75) มีค่าใช้จ่ายไม่เกิน 50 บาท (จำนวน 3 ราย, ร้อยละ 0.75) ตามลำดับ และมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 ราย (ร้อยละ 3.75) ที่ไม่เสียค่ายานพาหนะสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว

ตารางที่ 3 มูลค่าผลได้จากการท่องเที่ยวภายในงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น ประเภทการพักค้างแรม

การพักค้างแรม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่พักค้างแรม	386	96.50
พักค้างแรม	14	3.50
ไม่เกิน 1,000 บาท	9	2.25
1,001- 2,000 บาท	2	0.50
มากกว่า 2,000 บาท	3	0.75
$\bar{x} = 46.75$ บ., S.D. = 337.81 บ.		
รวม	400	100

จากตารางที่ 3 พบว่า มูลค่าผลได้จากการท่องเที่ยวภายในงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น ประเภทการพักค้างแรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 46.75 บาท โดยมีการพักค้างแรมเป็นส่วนน้อย (จำนวน 14 ราย, ร้อยละ 3.50) มีค่าใช้จ่ายเป็นค่าที่พักแรมไม่เกิน 1,000 บาท เป็นจำนวนมากที่สุด (จำนวน 9 ราย, ร้อยละ 2.25) รองลงมาคือ มีค่าที่พักแรมมากกว่า 2,000 บาท (จำนวน 3 ราย, ร้อยละ 0.75) และ 1,001 – 2,000 บาท (จำนวน 2 ราย, ร้อยละ 0.50) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณามูลค่าผลได้จากการท่องเที่ยวภายในงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น ประเภทอาหารและเครื่องดื่ม พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 283.83 บาท ส่วนใหญ่มีการซื้ออาหารและเครื่องดื่มจากงานดังกล่าว (จำนวน 390 ราย, ร้อยละ 97.50) โดยมีค่าใช้จ่ายระหว่าง 101 - 200 บาท เป็นจำนวนมากที่สุด (จำนวน 121 ราย, ร้อยละ 30.25) รองลงมาคือ มีค่าใช้จ่ายไม่เกิน 100 บาท (จำนวน 118 ราย, ร้อยละ 29.50) 401 - 500 บาท (จำนวน 56 ราย, ร้อยละ 14.00) 201 - 300 บาท (จำนวน 48 ราย, ร้อยละ 12.00) มากกว่า 500 บาท (จำนวน 29 ราย, ร้อยละ 7.25) และ 301 - 400 บาท (จำนวน 18 ราย, ร้อยละ 4.50) ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 มูลค่าผลได้จากการท่องเที่ยวภายในงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้
สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น ประเภทอาหารและเครื่องดื่ม

อาหารและเครื่องดื่ม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีการซื้ออาหารและเครื่องดื่ม	10	2.50
มีการซื้ออาหารและเครื่องดื่ม	390	97.50
ไม่เกิน 100 บาท	118	29.50
101-200 บาท	121	30.25
201-300 บาท	48	12.00
301-400 บาท	18	4.50
401-500 บาท	56	14.00
มากกว่า 500 บาท	29	7.25
$\bar{x} = 283.83$ บ., S.D. = 309.93 บ.		
รวม	400	100

ตารางที่ 5 มูลค่าผลได้จากการท่องเที่ยวภายในงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้
สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น ประเภทของฝากและของที่ระลึก

ของฝากและของที่ระลึก	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีการซื้อของฝากและของที่ระลึก	118	29.50
มีการซื้อของฝากและของที่ระลึก	282	70.50
ไม่เกิน 100 บาท	80	20.00
101-200 บาท	69	17.25
201-300 บาท	44	11.00
มากกว่า 300 บาท	89	22.25
$\bar{x} = 229.89$ บ., S.D. = 313.23 บ.		
รวม	400	100

จากตารางที่ 5 พบว่า มูลค่าผลได้จากการท่องเที่ยวภายในงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น ประเภทของฝากและของที่ระลึก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 229.89 บาท โดยส่วนใหญ่มีการซื้อของฝากและของที่ระลึก (จำนวน 282 ราย, ร้อยละ 70.50) ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการซื้อมากกว่า 300 บาท เป็นจำนวนมากที่สุด (จำนวน 89 ราย, ร้อยละ 22.25) รองลงมาคือ มีค่าใช้จ่ายไม่เกิน 100 บาท (จำนวน 80 ราย, ร้อยละ 20.00) 101 – 200 บาท (จำนวน 69 ราย, ร้อยละ 17.25) และ 201 – 300 บาท (จำนวน 44 ราย, ร้อยละ 11.00) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 มูลค่าผลได้จากการท่องเที่ยวภายในงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้
สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น ประเภทค่าใช้จ่ายอื่นๆ

ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีค่าใช้จ่ายอื่นๆ	381	95.25
มีค่าใช้จ่ายอื่นๆ	19	4.75
ไม่เกิน 100 บาท	15	3.75
101-200 บาท	4	1.00
$\bar{x} = 3.80$ บ., S.D. = 19.83 บ.		
รวม	400	100

จากตารางที่ 6 พบว่า มูลค่าผลได้จากการท่องเที่ยวภายในงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น ประเภทค่าใช้จ่ายอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 บาท ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายอื่นๆ ไม่เกิน 100 บาท เป็นจำนวนมากที่สุด (จำนวน 15 ราย, ร้อยละ 3.75) รองลงมาคือมีค่าใช้จ่ายระหว่าง 101 - 200 บาท (จำนวน 4 ราย, ร้อยละ 1.00) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 มูลค่าผลได้จากการเยี่ยมชมโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุน
เศรษฐกิจท้องถิ่น โซนกิจกรรมการแสดงดนตรีจากวงดนตรีท้องถิ่นและศิลปินที่มีชื่อเสียง

โซนกิจกรรมการแสดงดนตรีจากวงดนตรีท้องถิ่นและ ศิลปินที่มีชื่อเสียง	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เต็มใจจ่าย	3	0.75
เต็มใจจ่าย	397	99.25
ไม่เกิน 50 บาท	266	66.50
51-100 บาท	100	25.00
มากกว่า 100 บาท	31	7.75
$\bar{x} = 76.69$ บ., S.D. = 72.38 บ.		
รวม	400	100

จากตารางที่ 7 พบว่า มูลค่าผลได้จากการเยี่ยมชมโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น โซนกิจกรรมการแสดงดนตรีจากวงดนตรีท้องถิ่นและศิลปินที่มีชื่อเสียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 76.69 บาท โดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความเต็มใจจ่ายไม่เกิน 50 บาท เป็นจำนวนมากที่สุด (จำนวน 266 ราย, ร้อยละ 66.50) รองลงมาคือ 51 - 100 บาท (จำนวน 100 ราย, ร้อยละ 25.00) และมากกว่า 100 บาท (จำนวน 31 ราย, ร้อยละ 7.75) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 มูลค่าผลได้จากการเยี่ยมชมโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น โชนกิจกรรมงานไฟประดับตกแต่ง “สวนมีแสง”

โชนกิจกรรมงานไฟประดับตกแต่ง “สวนมีแสง”	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เต็มใจจ่าย	3	0.75
เต็มใจจ่าย	397	99.25
ไม่เกิน 50 บาท	307	76.75
51-100 บาท	62	15.50
มากกว่า 100 บาท	28	7.00
$\bar{x} = 70.71$ บ., S.D. = 77.18 บ.		
รวม	400	100

จากตารางที่ 8 พบว่า มูลค่าผลได้จากการเยี่ยมชมโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น โชนกิจกรรมงานไฟประดับตกแต่ง “สวนมีแสง” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 70.71 บาท โดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความเต็มใจจ่ายไม่เกิน 50 บาท เป็นจำนวนมากที่สุด (จำนวน 307 ราย, ร้อยละ 76.75) รองลงมาคือ 51 - 100 บาท (จำนวน 62 ราย, ร้อยละ 15.50) และมากกว่า 100 บาท (จำนวน 28 ราย, ร้อยละ 7.00) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 มูลค่าผลได้ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น

รายการ	ค่าเฉลี่ย (บาท)	จำนวนนักท่องเที่ยว (ราย)	มูลค่าผลได้ที่เกิดขึ้น (บาท)	ร้อยละ
มูลค่าผลได้จากการท่องเที่ยว	708.47	59,641	42,253,859.27	82.78
ค่ายานพาหนะ	144.20	59,641	8,600,232.20	16.85
ค่าที่พักค้างแรม	46.75	59,641	2,788,216.75	5.46
ค่าอาหารและเครื่องดื่ม	283.83	59,641	16,927,905.03	33.16
ค่าของฝากและของที่ระลึก	229.89	59,641	13,710,869.49	26.86
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	3.80	59,641	226,635.80	0.45
มูลค่าผลได้จากการเยี่ยมชมกิจกรรม	147.40	59,641	8,791,083.40	17.22
การแสดงดนตรี	76.69	59,641	4,573,868.29	8.96
งานไฟประดับตกแต่ง “สวนมีแสง”	70.71	59,641	4,217,215.11	8.26
ภาพรวม	855.87		51,044,942.67	100.00

จากตารางที่ 9 พบว่า มูลค่าผลได้ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นโดยภาพรวม มีค่าเท่ากับ 51,044,942.67 บาท จำแนกเป็นมูลค่าผลได้จากการท่องเที่ยว เท่ากับ 42,253,859.27 บาท (ร้อยละ

82.78) และมูลค่าผลได้จากการเยี่ยมชมกิจกรรมภายในงาน เท่ากับ 8,791,083.40 บาท (ร้อยละ 17.22) โดยมีมูลค่าผลได้จากค่าอาหารและเครื่องดื่มเป็นจำนวนมากที่สุด เท่ากับ 16,927,905.03 บาท (ร้อยละ 33.16) รองลงมาคือ ค่าของฝากและของที่ระลึก (13,710,869.49 บาท, ร้อยละ 26.86) ค่ายานพาหนะ (8,600,232.20 บาท, ร้อยละ 16.85) มูลค่าผลได้จากการเยี่ยมชมกิจกรรมการแสดงดนตรี (4,573,868.29 บาท, ร้อยละ 8.96) มูลค่าผลได้จากการเยี่ยมชมกิจกรรมงานไฟประดับตกแต่ง “สวนมีแสง” (4,217,215.11 บาท, ร้อยละ 8.26) ค่าที่พักค้างแรม (2,788,216.75 บาท, ร้อยละ 5.46) และมูลค่าผลได้จากค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (226,635.80 บาท, ร้อยละ 0.45) ตามลำดับ

ตารางที่ 10 ต้นทุนงบประมาณดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น

รายการ	ต้นทุนงบประมาณ (บาท)	ร้อยละ
กิจกรรมเวที ระบบไฟ แสง สี เสียง (เวทีกลาง)	953,960	19.71
กิจกรรมเวที ระบบไฟ แสง สี เสียง (เวทีเล็ก)	63,800	1.32
กิจกรรมการแสดง	650,000	13.43
กิจกรรมบริหารจัดการจำหน่ายอาหารและสินค้า	308,720	6.38
กิจกรรมงานไฟประดับตกแต่ง โซนที่ 1 - 7	2,853,520	58.96
กิจกรรมประเมินผลการจัดงาน	10,000	0.20
รวมต้นทุนงบประมาณ	4,840,000	100.00

ที่มา: เทศบาลนครอุดรธานี (2561)

จากตารางที่ 10 พบว่า ต้นทุนงบประมาณดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นโดยภาพรวม มีค่าเท่ากับ 4,840,000 บาท โดยมีค่าใช้จ่ายกิจกรรมงานไฟประดับตกแต่ง โซนที่ 1 - 7 เป็นจำนวนมากที่สุด (2,853,520 บาท, ร้อยละ 58.96) รองลงมาคือ กิจกรรมเวที ระบบไฟ แสง สี เสียง (เวทีกลาง) (953,960 บาท, ร้อยละ 19.71) กิจกรรมการแสดง (650,000 บาท, ร้อยละ 13.43) กิจกรรมบริหารจัดการจำหน่ายอาหารและสินค้า (308,720 บาท, ร้อยละ 6.38) กิจกรรมเวที ระบบไฟ แสง สี เสียง (เวทีเล็ก) (63,800 บาท, ร้อยละ 1.32) และกิจกรรมประเมินผลการจัดงาน (10,000 บาท, ร้อยละ 0.20) ตามลำดับ

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น

มูลค่าผลได้ (Benefit)	ต้นทุนงบประมาณ (Cost)	Benefit-Cost Ratio	แปลผล
51,044,942.67	4,840,000	10.55	คุ้มค่า

จากตารางที่ 11 พบว่า มูลค่าผลได้ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น มีค่าเท่ากับ 51,044,942.67 บาท มีต้นทุนงบประมาณการจัดงานเท่ากับ 4,840,000 บาท เมื่อพิจารณาจากค่า Benefit-Cost Ratio มีค่าเท่ากับ 10.55 จึงสรุปได้ว่า โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นของเทศบาลนครอุดรธานี มีความคุ้มค่าต่อการลงทุน กล่าวคือ การจัดโครงการฯ ดังกล่าว สามารถสร้างมูลค่าผลได้ทางเศรษฐกิจได้มากกว่าต้นทุนงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาพบว่า โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นของเทศบาลนครอุดรธานีมีความคุ้มค่าต่อการลงทุน เนื่องจาก เทศบาลนครอุดรธานีได้นำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานโครงการ กล่าวคือ เทศบาลนครอุดรธานีได้ยึดหลักการบริการโครงการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจ แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายแผนการดำเนินงาน ระยะเวลาแล้วเสร็จของโครงการและงบประมาณที่ใช้ โดยมีการเผยแพร่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทราบโดยทั่วกัน 2) ในการจัดซื้อจัดจ้างได้มีการดำเนินการโดยเปิดเผยและเที่ยงธรรม พิจารณาถึงความคุ้มค่า คุณภาพ การดูแลรักษาประโยชน์ต่อประชาชนเป็นสำคัญ 3) การอนุมัติโครงการได้ดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการอย่างเคร่งครัด 4) มีการตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการอย่างชัดเจน และ 5) การดำเนินโครงการมีเอกสารหลักฐานที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2556) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ไพโรจน์ ภัทรนรากุล และ แพรดาว พุพณชัยพฤกษ์ (2561) ที่พบว่า การบริหารจัดการชุมชนบนหลักการธรรมาภิบาล เป็นรากฐานในการสร้างความเข้มแข็งมั่นคงให้กับชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กชกร เอี่ยมอัน และ อภิญญา วนเศรษฐ (2561) ได้ประเมินความเป็นไปได้ของการลงทุนในธุรกิจ โดยใช้ Benefit-Cost Ratio ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.49 แสดงว่าผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจากการลงทุนให้ผลตอบแทนที่มากกว่าหรือให้ผลคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายที่เสียไป เพราะค่า B/C ratio ที่ได้มีค่ามากกว่า 1 ดังนั้นโครงการนี้จึงมีความคุ้มค่าแก่การลงทุน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการประเมินความคุ้มค่าการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นของเทศบาลนครอุดรธานีในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการจัดงานครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1.1 ผลจากการศึกษาพบว่า โดยส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวนิยมใช้รถส่วนตัวเป็นยานพาหนะในการสัญจรมากที่สุด ดังนั้นจึงควรบริหารจัดการเรื่องการจราจรโดยรอบบริเวณงานให้มีความคล่องตัว และจัดบริการสถานที่จอดรถให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

1.2 ผลจากการศึกษาพบว่า มีการพักค้างแรมเป็นส่วนน้อยเพียงร้อยละ 3.50 เนื่องจากนักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 80 มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่จังหวัดอุดรธานี ดังนั้นการจัดงานครั้งต่อไปควรใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ สามารถเผยแพร่ข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมายในวงกว้างและทั่วถึง เพื่อกระตุ้นและจูงใจให้นักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดอื่นและชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานีในช่วงเวลาดังกล่าวมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้มีอัตราการพักค้างแรมสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม ที่พัก และเศรษฐกิจในจังหวัดอุดรธานี

1.3 ผลจากการศึกษาพบว่า มูลค่าผลได้จากการท่องเที่ยวกว่าร้อยละ 30 เกิดจากค่าอาหารและเครื่องดื่มมากที่สุด ดังนั้น การจัดงานครั้งต่อไปควรจัดให้มีการจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มที่มีความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ควรเน้นอาหารและเครื่องดื่มที่แสดงถึงอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดอุดรธานี เพื่อ “สร้างจุดขาย” กับการจัดงานดังกล่าวในครั้งต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยสู่ความสำเร็จของโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการจัดโครงการสำหรับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กชกร เอี่ยมอ้น และ อภิญา วนเศรษฐ. (2561). การศึกษาความเป็นไปได้ของการลงทุนในธุรกิจแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศในเมืองพัทยา: กรณี บริษัท รัน เอ็กเชนท์ จำกัด. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏฯ**, 4(2), 150-160.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2556). **คู่มือหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เทศบาลนครอุดรธานี. (2561). **โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นของเทศบาลนครอุดรธานี**. อุดรธานี: ฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวและการขนส่งสำนักปลัดเทศบาล เทศบาลนครอุดรธานี.
- พรรณธิดา เหล่าพวงศักดิ์, นพพร จันทรรนำชู และ ณัฐกฤตย์ ดิฐวิรุฬห์. (2556). การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของโครงการสายแยกทางหลวงหมายเลข 331 – บ้านหนองคล้า อำเภอกีรีราชา จังหวัดชลบุรี. **วารสารวิทยาการจัดการ**, 30(1), 1-22.
- ไพโรจน์ ภัทรนรากุล และ แพรดาว พุพานิชย์พุก. (2561). การเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับชุมชน. **วารสารพัฒนาสังคม**, 20(1), 57-76.
- ภูวดล บัวบางพลู. (2561). แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. **วารสารวิจัยรำไพพรรณี**, 12(2), 91-101.

Willis, K. G. (2002). Iterative Bid Design in Contingent Valuation and the Estimation of the Revenue Maximizing Price for a Cultural Good. **Journal of Cultural Economics**, Vol.26, 307-324.

Yamane, T. (1967). **Statistics, An Introductory Analysis**. (2nd Ed.). New York: Harper and Row.